



Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 8305/2021
23.12.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Мишковић адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 7044/19 од 01.10.2020. године, у седници већа одржаној дана 23.12.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 7044/19 од 01.10.2020. године и предмет **ВРАЋА** другостепеном суду на поновно одлучивање.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 9246/18 од 09.04.2019. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења опште животне активности исплати тужиоцу износ од 250.000,00 динара са законском затезном каматом од 09.04.2019. године до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев у делу којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату накнаде нематеријалне штете у износу од још 150.000,00 динара са законском затезном каматом од 09.04.2019. године до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да на име трошкова парничног поступка исплати тужиоцу износ од 137.600,00 динара са законском затезном каматом од дана наступања извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 7044/19 од 01.10.2020. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Првог основног суда у Београду П 9246/18 од 09.04.2019. године у ставу првом изреке, тако што је одбијен тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења животне активности у износу од 250.000,00 динара са законском затезном каматом од 09.04.2019. године до исплате. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка, садржано у ставу трећем изреке пресуде Првог основног суда у Београду П 9246/18 од 09.04.2019. године и одлучено да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију из свих законских разлога, са позивом и на одредбу члана 404. ЗПП.

О тужиочевој ревизији није одлучивано на основу наведене одредбе, као о посебној ревизији која се може изјавити против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, јер је чланом 403. став 2. тачка 2. ЗПП прописано да је ревизија увек дозвољена ако је другостепени суд преиначио првостепену пресуду и одлучио о захтевима странака.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужиоца основана.

Према до сада утврђеном чињеничном стању, тужилац је као припадник Војске Југославије учествовао у борбеним дејствима у периоду од 07.05. до 20.06.1999. године. Услед стресних догађаја којима је био изложен у означеном временском периоду тужилац је тешко психички оболео. Обољење је већ по повратку са ратишта попримило карактеристике посттрауматског стресног поремећаја, али се тужилац јавио лекару тек 2015. године када је болест дијагностикована. По стручном мишљењу вештака - психијатра, тужилац болује од посттрауматског стресног поремећаја који је последица његовог војног ангажовања током 1999. године. Обољење се испољава наметањем сећања на ратне догађаје у којима је учествовао, кошмарним сновима и избегавањем подсећања на преживљена трауматска искуства, а свој коначни облик је добило током 2015. године. Означено обољење умањује општу животну активност тужиоца за 10%.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да тужиочево потраживање накнаде нематеријалне штете није застарело јер од 2015. године, када је психичко обољење добило свој коначни облик, до подношења тужбе - 13.05.2016. године није протекао рок застарелости из члана 376. Закона о облигационим односима. Због тога је применом чланова 174. и 200. истог закона досудио тужиоцу новчану накнаду за душевне болове због умањења опште животне активности.

Другостепени суд је прихватио утврђено чињенично стање, али је на другачији начин оценио основаност истакнутог приговора застарелости. По становишту тог суда, потраживање накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења опште животне активности, као последице хроничног обољења које изискује доживотно лечење, почиње да тече од дана када је здравствено стање оштећеног консолидовано тако да даље лечење не може довести до излечења, већ се спроводи ради одржавања здравственог стања оштећеног на успостављеном нивоу. При том је, по налажењу тог суда, битна чињеница када је оштећени осетио прве симптоме болести који указују на психички поремећај, а не када је сазнао и стручни назив свог обољења.

Применом овог правног становишта на конкретан случај другостепени суд је, на основу чињеница утврђених из исказа тужиоца и налаза вештака, закључио да је рок застарелости од три године почео да тече од друге половине 1999. године, јер је тужилац симптоме посттрауматског стресног поремећа осетио по повратку са ратишта и да је истекао до друге половине 2002. године - пре подношења тужбе. Из тог разлога тај суд је, применом члана 360. Закона о облигационим односима, преиначио

првостепену пресуду и одбио тужбени захтев. При том је имао у виду како несумњиво постоји могућност да се здравствено стање тужиоца постепено погоршава, па и то да је обољење добило коначни облик током 2015. године, али је сматрао да је управо то потврда хроничног карактера болести (да непрестано траје и захтева трајно лечење), која се боље подноси у млађем животном добу а у пуној форми испољава касније, услед старости и под притиском животних захтева, али да то не утиче на ток застарелости штете као последице обољења које је постало хронично у другој половини 1999. године.

По становишту Врховног касационог суда, ревизијом се основано указује да су чињенице, релевантне за оцену истакнутог приговора застарелости тужиоцевог потраживања, непотпуно утврђене.

Потраживање накнаде проузроковане штете (осим штете проузроковане кривичним делом за чије кривично гоњење је предвиђен дужи рок застарелости) застарева у роковима прописаним чланом 376. став 1. и 2. Закона о облигационим односима. Према тим одредбама, то потраживање застарева у року од три године од када је оштећени дознао за штету или за лице које је штету учинило. При том се под сазнањем за штету подразумева сазнање о њеном обиму и висини, а под сазнањем за учиниоца - сазнање о околностима у којима по одштетном праву одређени субјекат одговара за накнаду штете. У случају потраживања накнаде штете за душевне болове због умањења опште животне активности сматра се да је оштећени сазнао за штету не само по завршеном лечењу и стабилизацији здравственог стања, већ и када је постао свестан да даље лечење не доприноси смањењу трајних штетних последица, односно када је по медицинским стандардима постало извесно да се последице болести даљим лечењем не могу отклонити (када је здравствено стање оштећеног консолидовано). Потраживање накнаде штете у сваком случају застарева у року од пет година од кад је штета настала. Почетак тог рока у случају накнаде нематеријалне штете не везује се за дан настанка штетног догађаја, јер тада нематеријална штета није ни настала, већ од настанка штетних последица тог догађаја.

Дакле, застарелост накнаде материјалне штете није само правно већ и чињенично питање јер захтева утврђење чињеница о настанку штете - завршетку лечења, односно консолидацији здравственог стања оштећеног, у случају када се лечење трајно спроводи у циљу одржавања здравственог стања оштећеног на достигнутом нивоу, а не ради излечења. За утврђење ових чињеница потребно је медицинско знање којим суд не располаже, због чега се оно утврђује вештачењем (члан 259. ЗПП), а налаз и мишљење вештака цени слободно, као и други докази (члан 8. ЗПП).

У овом случају је вештачењем - налазом и мишљењем вештака од 02.10.2017. године, утврђено да тужилац болује од посттрауматског стресног поремећаја као последице његовог непосредног ангажовања у рату током 1999. године, који је у коначном - хроничном облику установљен 2015. године, постављањем неуропсихијатријске дијагнозе. Према допунском мишљењу вештака, тужилац је након повратка са ратишта имао иницијалне симптоме посттрауматског стресног поремећаја, али их је занемарио и покушао да их заборави и потисне, и није се јављао лекару све до 2015. године када се болест разбуктала до пуног облика и са дијагностификовањем добила коначни облик.

Из изложеног следи да је другостепени суд одступио од мишљења вештака и без потребних стручних знања из области медицине - психијатрије, извео закључак да је посттрауматски стресни поремећај код тужиоца у свом хроничном облику постојао још 1999. године, по његовом повратку са ратишта и да је зато рок застарелости почео да тече од друге половине те године. То је у супротности са мишљењем вештака да је тужилац по повратку са ратишта имао само иницијалне симптоме посттрауматског стресног поремећаја, а по становишту ревизијског суда почетак рока застарелости не може се везивати за појаву првих симптома болести јер тада обим штете још увек није био познат. Због тога није прихватљив став тог суда да је за застарелост битна чињеница када је тужилац осетио прве симптоме болести који указују на психички поремећај. Другостепени суд не прихвата мишљење вештака да је болест добила коначни облик током 2015. године, када је тужиоцу постављена дијагноза, већ почетак рока застарелости везује за консолидацију здравственог стања оштећеног - чињеницу која вештачењем није утврђена, а суд је без потребног стручног знања временски смешта у другу половину 1999. године.

Следствено изложеном, по оцени Врховног касационог суда, ради потпуног утврђења релевантног чињеничног стања другостепени суд је требало да у складу са чланом 383. став 4. ЗПП закаже расправу, саслуша вештака на околност када је тужичево обољење по редовном току ствари добило свој коначни облик - постало хронично (тужена током поступка указује на другачије мишљење вештака по којем акутна фаза обољења траје шест месеци након трауматског догађаја, а по протеклу тог рока добија свој хронични ток, којем је супротстављено мишљење вештака у овом спору о одложеној појави посттрауматског стресног поремећаја), односно када је постало дефинитивно и неизлечиво без обзира на тренутак када се тужилац први пут обратио лекару и када му је постављена дијагноза.

Из наведених разлога, другостепена пресуда је укинута ради потпуног утврђења чињеничног стања битног за оцену истакнутог приговора застарелости и правилне примене материјалног права, у смислу изнетих примедби.

Са свега наведеног, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић